

Frokostordninger i daginstitutioner

- Hvordan spiller de ind i kommunernes arbejde med sundhedsfremme og forebyggelse

**Konference. Børnehaven som læringsrum for sundhed & maddannelse - fra evidens til forandring.
6 maj 2015. Aalborg Universitet**

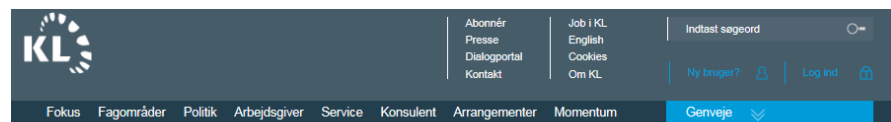
Center for
Forebyggelse i praksis

Karen Karlsson Eriksen
Konsulent

Center for Forebyggelse i praksis

- Understøtter kommunernes arbejde med at implementere Sundhedsstyrelsens forebyggelsespakkerne
- Rådgiver og sparrer med kommuner, afholder temadage og holder oplæg om det faglige indhold i pakkerne og om implementeringsprocesser
- etableret i KL for en 3- årig periode med en bevilling fra Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse (2012-15)

Center for
Forebyggelse i praksis

Konference. Børnehaven som læringsrum for sundhed & maddannelse - fra evidens til forandring. 6 maj 2015. Aalborg Universitet

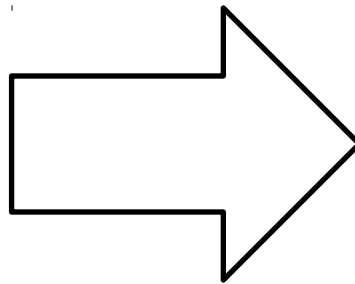
Det fælles udfordringsbillede

- Knap en femtedel af en ungdomsårgang står som 25-årig uden en ungdomsuddannelse
- Flere ældre borgere lider af kronisk sygdom med behov for pleje og behandling
- Stigende ulighed i sundhed – borgere med kort uddannelse og borgere udenfor arbejdsmarkedet har mere usunde vaner, er mere syge, lever kortere og har flere leveår med dårligt helbred

Behov for en tværgående forebyggende indsats der starter
tidligt i livet

Fælles grundtone i KL's politiske udspil

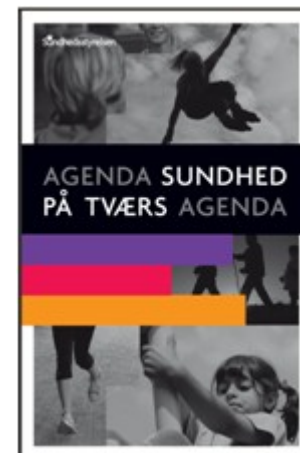

- Forebyggelse og tidlig indsats
- Styrket sammenhæng på tværs af kommunen
- Fokus på kvalitet og evidensbaserede indsatser

Borgernes sundhed er en tværgående opgave

- Borgernes sundhed påvirkes af kommunens indsats i alle forvaltninger
  - Daginstitutioner og skoler, trafik og boligmiljø, beskæftigelsesindsatsen, hverdagsrehabilitering og pleje i ældreområdet, forebyggelse i socialpsykiatrien mv.
- Borgernes sundhed påvirker opgaverne i alle forvaltninger
  - Børnenes indlæringsparathed og trivsel, ældres og syges funktionsniveau og behov for pleje, lediges arbejdsmarkedsparathed mv.

Sundhedsstyrelsens forebyggelsespakker

Faglige anbefalinger der kan understøtte en systematisk forebyggelses- og sundhedsfremme indsats af høj kvalitet i kommunerne – og dermed bidrage til at styrke folkesundheden.

Forebyggelsespakkerne bygger på den aktuelt bedste viden.

Der er pakker inden for 11 emner og over 380 anbefalinger

Flere gode leveår uden kronisk sygdom

Sundhedsfremme og forebyggelse

Typer af indsatser i kommunerne

Anbefalingerne handler om, hvordan kommuner bedst kan:

- 1) skabe sunde rammer for borgernes hverdag
- 2) arbejde sundhedsfremmende i alle kontakter med borgerne
- 3) etablere forebyggelsestilbud til borgere med særlige behov

Mad og Måltider - rammer

Handleplaner for mad og måltider

- Dagplejen
- Dageinstitutioner
- Skoler
- SFO/ klub
- Ungdomsuddannelser
- Kommunale arbejdspladser
- Idrætshaller
- Botilbud og væresteder
- Madservice til ældre borgere

Undervisning, information, tidlig opsporing og tilbud

- Sundhedsplejen rådgiver nye familier
- Sundhedspædagogiske aktiviteter i dagtilbud
- Undervisning om mad og måltider i skolen
- Information til borgerne
- Forebyggende hjemmebesøg til ældre

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri
Fødevestyrelsen

Mad, måltider og bevægelse
– inspiration til sundhedspædagogik i daginstitutionen

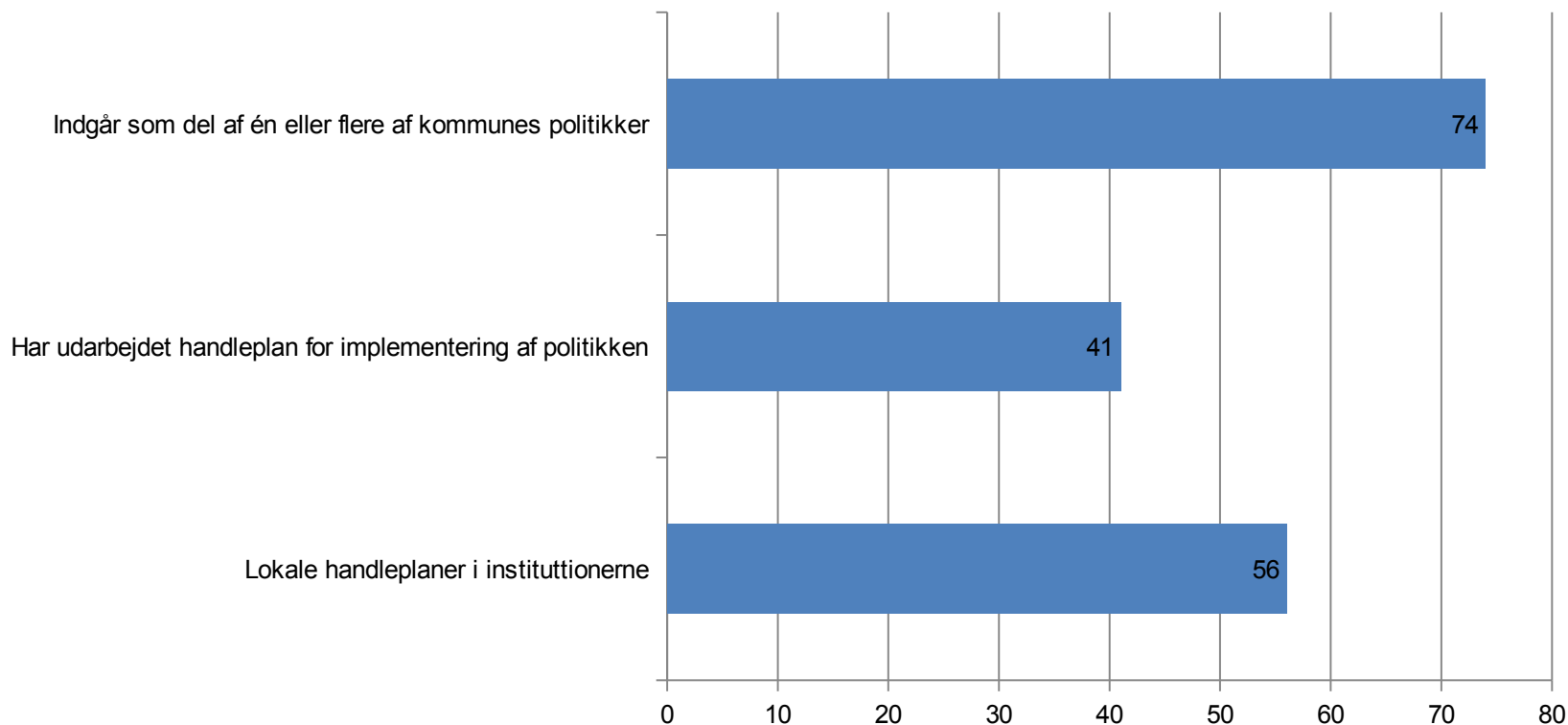
Center for
Forebyggelse i praksis

Konference. Børnehaven som læringsrum for sundhed & maddannelse - fra evidens til forandring. 6 maj 2015. Aalborg Universitet

Politikker og handleplaner for mad og måltider i dagtilbud

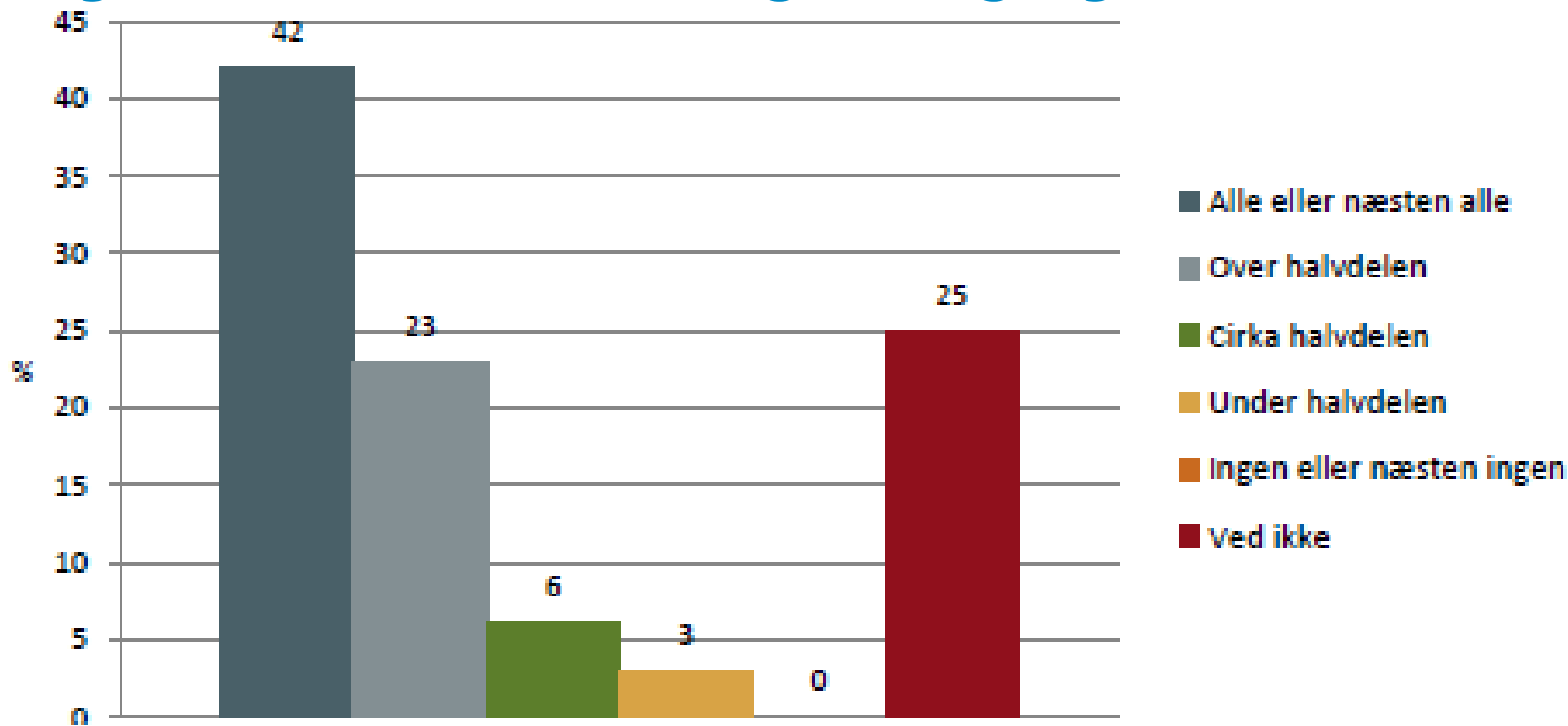

Andelen af kommuner hvor forebyggelsens fagområder indgår i politikker og handleplaner. Procent

Kortlægning af kommunernes implementering af Sundhedsstyrelsens forebyggelsespakker, SIF, 2013

Fokus i dagtilbud på at fremme børns viden og glæde ved madlavning, smag og sunde måltider

Andelen af kommuner der vurderer hvor mange af kommunens institutioner der har fokus på at fremme børns viden og glæde ved madlavning, smag og sunde måltider. Procent

Kortlægning af kommunernes implementering af Sundhedsstyrelsens forebyggelsespakker, SIF, 2013

Implementering – Hvad handler det om?

‘De handlinger, der gennemføres for at ændre en eksisterende praksis – fra beslutningen er taget til daglig praksis er vedvarende ændret’

- Karakteristika ved selve indsatsen
- Organisatoriske faktorer
- Medarbejdernes rolle
- Ledelsens rolle
- Inddragelse af målgruppen
- Nøjagtighed versus tilpasning
- Dokumentation og evaluering

Sundhedsstyrelsen

INSPIRATION TIL IMPLEMENTERING
AF KOMMUNALE SUNDHEDSINDSATSER

2011

Inspiration til implementering af kommunale sundhedsindsatser, SST 2011

Implementeringsprocessen

– hvad gør kommunerne?

1. Gør status for eksisterende indsats - ofte ved dialog på tværs af forvaltningsområder
2. Søger politisk og ledelsesmæssig opbakning og målsætning
3. Benytter pakkerne som fagligt redskab og prioriterings-værktøj, ifm. evt. revision af sundhedspolitik og som udgangspunkt for handleplaner
4. Undersøger muligheder for at integrere anbefalingerne i eksisterende indsatser eller udvikle nye indsatser

Implementeringsudfordringer

1. At de anbefalede indsatser forudsætter involvering på tværs i kommunen
2. At mange indsatser forudsætter ændring af praksis blandt frontmedarbejderne

Ny praksis hos frontmedarbejderen

- Forstå hvorfor
- Vide hvordan og kunne det
- Give mening

Opbakning fra ledelse
Arbejdsbyrde
Kultur for forandring
Understøttende
rammer

Behov for tværgående en sundhedsfremmende og forebyggende indsats der starter barndommen

Potentialet i kommunerne ligger i at skabe sunde rammer for borgernes hverdag og at arbejde sundhedsfremmende i alle kontakter med borgerne

Fokus på kvalitet og evidensbaserede indsatser

➔ forandringen skabes i mødet mellem barnet og pædagogen

Tomatsuppe i børnehaven

Ruth og Rasmus har en kæmpe pose tomater med hjem fra drivhuset. Nu skal de lave tomatsuppe, for det er Rasmus' livret.

Ruth fortæller, hvad de har oplevet:

– Vi var ude at se æbletræerne blomstre. Blomsterne bliver til æbler, som man kan spise.

– Vi var også i et drivhus og se nogle meget lange tomatplanter. Tomater vokser på planter, der kan blive lige så høje som huse.

– Vi var også ude i en kartoffelmark og se kartofler, der vokser under jorden.

– Jeg er bare ked af, at vi ikke kom på æblehotel, siger Rasmus. Vidste I, at vinteræbler kommer på æblehotel, indtil de skal spises?

Til den voksne:

Tomatsuppe

(til 20 børnehavebørn)

- 6 ½ løg
- 625 g kartofler (renset vægt)
- 4 røde peberfrugter
- 6 dåser hakkede, flåede tomater
- 2 ½ fed hvidløg
- 2 ½ l bouillon
- 625 g hvide bønner (udblødte og kogte, evt. fra dåse)
- 1 ½ dl olie
- ¾ spsk. salt
- peber (tilsmagning)
- 1 ¼ bundt frisk basilikum

Se fremgangsmåde side 14 i *Glad mad i børnemaver*.

Forslag til pædagogiske aktiviteter

- **Kartoffeltryk:** Skær en kartoffel over. Mal på snitfladen med stoftrykfarve eller vandfarve (til papirtryk). Tryk på det stof, der skal dekoreres.
- **Køb forskellige typer æbler og smag forskellen på de syrlige, søde og mellede typer.**
- **Tørrede æbleringe:** Fjern kernehuset med en kernehusudhuler og skær æblerne i runde skiver. Æblerne kan tørres i ovnen i nogle timer ved 50 grader – eller på noget bagepapir over varmeapparatet.
- **Køb jeres egen tomatplante og følg med i, at den gror. Husk at vande den hver dag.**

Tak for opmærksomheden

Center for
Forebyggelse i praksis

Konference. Børnehaven som læringsrum for sundhed &
maddannelse - fra evidens til forandring. 6 maj 2015. Aalborg
Universitet

I kommunerne og i samfundet generelt er vi udfordret at et stigende pres på offentlige ydelser. Et udgiftspres der truer vores velfærdssamfund og vi skal finde nye veje så flere kommer til at bidrage til fællesskabet.

I dag har knap hver femte ung ikke en ungdomsuddannelse som 25 årig og uddannelse er en af de vigtigste faktorer for at få en fast tilknytning til arbejdsmarkedet. I dag er der over 1/2 mio. borgere i den erhvervsaktive alder er uden for arbejdsmarkedet - Hvis vi skal vende den udvikling er der behov for at alle unge får en uddannelse

Samtidig lever vi længere og der kommer flere

Mad og Måltider - rammer

Handleplaner for mad og måltider

- Dagplejen
- Daginstitutioner
- Skoler
- SFO/ klub
- Ungdomsuddannelser
- Kommunale arbejdspladser
- Idrætshaller
- Botilbud og væresteder
- Madservice til ældre borgere

Center for
Forebyggelse i praksis

Konference: Børnehaven som læringsrum for sundhed & maddannelse - fra evidens
til forandring, 4. maj 2015, Århus Universitet

Undervisning, information, tidlig opsporing og tilbud

- Sundhedsplejen rådgiver nye familier
- Sundhedspædagogiske aktiviteter i dagtilbud
- Undervisning om mad og måltider i skolen
- Information til borgerne
- Forebyggende hjemmebesøg til ældre

Mad, måltider og bevægelse

– inspiration til sundhedspædagogik i daginstitutionen

Center for
Forebyggelse i praksis

Konference: Børnehaven som læringsrum for sundhed & maddannelse - fra evidens til forandring, 8. maj 2015, Århus Universitet

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri
Fødevarerstyrelsen

Ny praksis hos frontmedarbejderen

- Forstå hvorfor
- Vide hvordan og kunne det
- Give mening

Opbakning fra ledelse
Arbejdsbyrde
Kultur for forandring
Understøttende
rammer

Center for
Forebyggelse i praksis

Konference: Børnehaven som læringsrum for sundhed & maddannelse - fra evidens
til forandring, 6. maj 2015, Århus Universitet

Tomatsuppe i børnehaven

Ruth og Rasmus har en kæmpe pose tomater med hjem fra drivhuset. Nu skal de lave tomatsuppe, for det er Rasmus' livret.

Ruth fortæller, hvad de har oplevet:

– Vi var ude at se æbletræerne blomstre. Blomsterne bliver til æbler, som man kan spise.

– Vi var også i et drivhus og se nogle meget lange tomatplanter. Tomater vokser på planter, der kan blive lige så høje som huse.

– Vi var også ude i en kartoffelmark og se kartofler, der vokser under jorden.

– Jeg er bare ked af, at vi ikke kom på æblehotel, siger Rasmus. Vidste I, at vinteræbler kommer på æblehotel, indtil de skal spises?

Til den voksne:

Tomatsuppe

(til 20 børnehavebørn)

- 6 ½ løg
- 625 g kartofler (renset vægt)
- 4 røde peberfrugter
- 6 dåser hakkede, flåede tomater
- 2 ½ fed hvidløg
- 2 ½ l bouillon
- 625 g hvide bønner (udblødt og kogte, evt. fra dåse)
- 1 ½ dl olie
- ¾ spsk. salt
- peber (tilsmagning)
- 1 ¼ bundt frisk basilikum

Se fremgangsmåde side 14 i *Glad mad i børnehaver*.

Forslag til pædagogiske aktiviteter

- **Kartoffeltryk:** Skær en kartoffel over. Mal på snitfladen med stoftrykfarve eller vandfarve (til papirtryk). Tryk på det stof, der skal dekoreres.
- Køb forskellige typer æbler og smag forskellen på de syrlige, søde og mellede typer.
- **Tørrede æbleringe:** Fjern kernehuset med en kernehusdhuler og skær æblerne i runde skiver. Æblerne kan tørres i ovnen i nogle timer ved 50 grader – eller på noget bagepapir over varmeapparatet.
- Køb jeres egen tomatplante og følg med i, at den gror. Husk at vande den hver dag.

